

"הַשְׂרַח הַחֲלָבִי" לַתּוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר בראשית
פרשת וירא

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו - 2005

© כל הזכויות שמורות למרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב) המבקש לצטט מהספר

רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את שם הספר, ואת שם המוסד שהוציאו לאור:

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב)

כא ונתתיו לגוי גדול: ואת בריתי
אקים את יצחק אשר תלד
לך שרה למועד הזה בשנה
כב האחרת: ויכל לדבר אתו ויעל
אלהים מעל אברהם: ויקח
אברהם את ישמעאל בנו ואת
כל ילדיו ביתו ואת כל מקנת
כספו כל זכר באנשי בית
אברהם וימל את בשר
ערלתם בעצם היום הזה
כאשר דבר אתו אלהים:
כד ואברהם בן תשעים ותשע
שנה בהמלד בשר ערלתו:
כה וישמעאל בנו בן שלש עשרה
שנה בהמלד את בשר ערלתו:
כו בעצם היום הזה נפול אברהם
וישמעאל בנו: וכל אנשי
ביתו ילדו בית ומקנת כסף
מאת כן זכר נמלדו אתו:

וירא יח וירא אליו יהוה באלני ממרא
והוא ישב פתח האהל כחם
היום: וישא עיניו וירא והנה
שלושה אנשים נצבים עליו
וירא וירץ לקראתם מפתח
האהל וישתחו ארצה: ויאמר
ארני אם נא מצאתי חן
בעיניך אל נא תעבר מעל
י עבדך: וקח נא מעט מים
ורחצו רגליכם והשענו תחת

ה העץ: ואקחה פת לחם וסעדו
לבכם אחר תעברו כי על בן
עברתם על עבדכם ויאמרו בן
י תעשה כאשר דברת: וימהר
אברהם האהלה אל שרה
ויאמר מהרי שלש סאים קמח
י סלת לוש ויעשי עגות: ואל
הבקר רץ אברהם ויקח בן
בקר רך וטוב ויתן אל הנער
ח וימהר לעשות אתו: ויקח
חמאה וחלב ובן הבקר אשר
עשה ויתן לפניהם והוא עמד
עליהם תחת העץ ויאכלו:
יד ויאמרו אליו איה שרה אשתך
י ואמר הנה באהל: ויאמר שוב
אשוב אליך כעת חיה והנה בן
לשרה אשתך ושרה שמעת
פתח האהל והוא אחרי:
יא ואברהם ושרה זקנים באים
בימים חורל להיות לשרה ארץ
יב כנשים: ותצחק שרה בקרבה
לאמר אחרי בלתי היתה לי
יג ערנה וארני זקן: ויאמר יהוה
אל אברהם למה זה צחקה
שרה לאמר האף אמנם אלד
יד ואני זקנת: היפלא מיהוה
דבר למועד אשוב אליך כעת
יז חיה ולשרה בן: ותכחש שרה
לאמר לא צחקתי כי יראה
יח ויאמר לא כי צחקת: ויקמו

משם האנשים וישקפו על
פני סדם ואברהם הלך עמם
י לשלחם: ויהוה אמר המכסה
אני מאברהם אשר אני עשה:
יח ואברהם היו יהיה לגוי גדול
ועצום ויברכו בו כל גוי
יט הארץ: כי ידעתיו למען אשר
יצוה את בניו ואת ביתו
אחריו ושמרו דרך יהוה
לעשות צדקה ומשפט למען
הביא יהוה על אברהם את
כ אשר דבר עליו: ויאמר יהוה
זעקת סדם ועמרה כי רבה
וחטאתם כי כבדה מאד:
כא ארדה נא ואראה הכעקתה
הבאה אלי עשו: כלה ואם לא
כב אדעה: ויפנו משם האנשים
וילכו סדמה ואברהם עורנו
כג עמד לפני יהוה: ויגש אברהם
ויאמר האף תספה צדיק עם
כד רשע: אולי יש חמשים צדיקים
בתוך העיר האף תספה ולא
תשא למקום למען חמשים
כה הצדיקים אשר בקרבה: חללה
לך מעשת: כדבר הזה להמית
צדיק עם רשע והיה כצדיק
כז רשע חללה לך השפט כל
הארץ לא תעשה משפט:
כח ויאמר יהוה אם אמצא
כט בסדם חמשים צדיקים בתוך

הוודא פיל כימיה: 10. ויאמר - וקאל רגוע ארגע אליך פי וקת אלדי אינטו סייבין והוודא איבין לסדה זוגתך וסרה סמעה באב אלכימיה והוא וודא: 11. ואברהם - ואברהם וסרה וסרה כתידייה גאיין פיל איאם אנמנע ליכון לסדה זאיי כיל נסוואן: 12. ותצחק - ועחכית סרה פי גופהא קאיילא בעד תכרנסי צאר לי זגר וסידי כתייאר: 13. ויאמר - וקאל אללה אלא אברהם אליס הדא צחכית סרה קאיילא אנכאן איצא תחקיק אוולד ואנא שיכית: 14. היפלא - אנכאן ינכיפי מן אללה שאיי לל מיעאר ארגאע אליך פי וקת אלדי אינטו סייבין ולסרה איבין: 15. ותבחס - ונכרת סרה קאיילא לם צחכית אין כאפית וקאל לם אין צחכית: 16. ויקמו - וקמו מן תם אלארגאל ואסרפו עלא קבאל סדום ואברהם מאצי מעהון ליורעהון: 17. ודי - ואללה קאל אנכאן מגאטי אנא מן אברהם אלדי אנא צאניע: 18. ואברהם - ואברהם ואברהם כון יכון לסייעיב עציס וקווי ויתברכו פי גמיע סיעוב אלארץ: 19. כי - אין עריפתו לאגל אלדי יוואצי אלא בנינו ואלא אהל ביתו תבעו רחפצו דריק אללה ליצנע חסניה ותיכים לאגל יגיב אללה עלא אברהם אלא אלדי כלם עליה: 20. ויאמר - וקאל אללה צרכית סרם ועמרה אין כתרית וכסיתיהון אין תקלית גרא: 21. ארדה - אתגלה הלאן ואנצור אנכאן צרכיתהא איגית אלי צינעו ליאפניהון ואנכאן לם אעריף: 22. ויפנו - ולתפתו מן תם אלארגל ומציו סדמה ואברהם עאדו ואקיף קידם אללה: 23. ויגש - ותקדם אברהם וקאל אנכאן איצא תיפני צאליח מע צאליס: 24. אולי - בלכי מווגוד כמסין צלחן פי וצס אלקדיה אנכאן תיפני ולם תספח לל מכאן לאגל כמסין צליחן אלדי פי מבינהא: 25. חללה - חסא לך מן תצנע כי כאלם הדא לתמווית צאליח מע צאליס ויכון כי צאליח כיל צאליס חסא לך חאכים גמיע אלארץ לם יצנע ויכים: 26. ויאמר - וקאל

גרא גרא תנעסר סורפא יכליף ואנעלו לסייעיב עציס: 21. ואת - ואלא אחדי אתבית מע יצחק אלדי תוולד לך סדה לל מיעאר הארא פי סנת ליברא: 22. ויבל - וכמל ליכלים מעו וסיליע אווקר אלרוב מן עלא אברהם: 23. ויקח - ואכר אברהם אלא יסמעאל בנו ואלא גברע מוולדו ביתו ואלא גמיע מסתרא פיעטו גמיע דכר פי ארגל בית אברהם וסתר אלא לחם קילפתון פי עגסית אלסם הדא כאלדי כאלם מעו אלרוב: 24. ואברהם איבין הסעה ותסעין סניה פי תנערו לחם קילפתו: 25. ויסמעאל בנו בן תלתעסר סניה פי תנערו אלא לחם קילפתו: 26. מעצם - פי עגסית אלסם הארא תנערו אברהם ויסמעאל בנו: 27. ויבל - ונסיק ארגל ביתו מוולד בית וססתרא פיעטו מן ענד בן אגוד ותנערו מעו

יה

וירא 1. וירא - ותגלא אליה אללה פי מרג מסרא והוא גאליס באב אלכימיה כיחמו נהאר: 2. וישא - ורפע עיוט ונצר והוודא תלת ארגאל מינתיצבין עליה ונצר ורגר למלאקיתהון מן באב אלכימיה וסגר ארץ: 3. ויאמר - וקאל - אללה אנכאן הלאן וגרית חץ פי חצריהך לא הלאן תפוט מן עלא עבוד: 4. יקח - יתאכר הלאן מן קליל אלמא וכצלו רגליכון ונסינרו תחת אלסגה: 5. ואקחה - ואכוד רגדי כיכז וסנרו קלבכון בעד תפוטו אין עלא וליך פיתו עלא עבידכון וקאלו כידא תצנע כאלדי כלמת: 6. ויסתר - וסתעגל אברהם לל כימיה אילא סרה וקאל סתעגלי תלאת כילאת סחץ סמיד עגיני וצנאעי קראץ: 7. ואל - ואילא אלכקר רגר אברהם ואכר פאלו בקר לאיין וחסין ועסא אלא גולאם וסתעגל ליצנע אלו: 8. ויקח - ואכר זבדיה וחליב ופאלו בקר אלדי ציניע וגעל קדמהון והוא ואקיף עליהון תחת סגר ואכלו: 9. ויאמר - וקאלו אליה וין סרה זוגתך וקאל

סילולית קד ססעון. 22. אלוים - נכוד האלוים בעקבות תיא ויקרא ויה.

וה

1. וירא - והתגלה בעקבות תיא ראה לעיל י 3. 2. וירן - ורגר • ורכן. וכן בפסוק 7. 4. וירצו - ויצלו - תמלו. 7. בן בקר - בן פלה - בן כדמה, סם, גמל, איל, חמור, בקר וראה כרחלש 1935, עט 622. וכן לחל. 10. בעת ויה - בעת אשר אתם חיים בעקבות תיא (בעדן דאתן קסין). וראה רשי: בעת הוואת שטהא ויה לכם שתריו

כלם שלמים וקייסים. 12. בלתי - תרגם במילה ציורית הנפלת על גבולת הפירות לעומת זאת ב: קיבי - שיבתי, בעקבות תיא (סיבית), ובגלל הדמיון בפסוק 13 וקנתי קדשה - עלזמים. 3. ואי, כמו רש"י. 21. ארדה - אתגלה, בעקבות תיא (אתגלי), הכצעקתה תגר - אם צעקתה כאת אלי עשו, אססידם ואם לא, אדעת. 3. אינכאן כיצרכיתהא אליה אלי צינעו אפניהון ואנכאן לם ארדהון - אם כצעקתה הבאה אלי עשו, אססידם ואם לא, ארדהם. תרגום זה בעקבות תיא. 24. תשא - תספח - תצפח (תמלח) כמו שכתוב אל נכון בפסוק 26.

העיר ונשאתי לכל המקום
 כ בעבורם: ויען אברהם ויאמר
 הנה נא הואלתי לדבר אל-
 כו אדני ואנכי עפר ואפר: אולי
 יחסרון חמשים הצדיקים
 חמשה התשחית בחמשה
 את כל העיר ויאמר לא
 אשחית אם-אמצא שם
 כז ארבעים וחמשה: ויסף עוד
 לדבר אליו ויאמר אולי
 ימצאון שם ארבעים ויאמר
 לא אעשה בעבור הארבעים:
 ל ויאמר אל-נא יחר לאדני
 ואדברה אולי ימצאון שם
 שלשים ויאמר לא אעשה
 אם-אמצא שם שלשים:
 לא ויאמר הנה נא הואלתי לדבר
 אל-אדני אולי ימצאון שם
 עשרים ויאמר לא אשחית
 לב בעבור העשרים: ויאמר אל-
 נא יחר לאדני ואדברה אך-
 הפעם אולי ימצאון שם
 עשרה ויאמר לא אשחית
 לד בעבור העשרה: וילך יהוה
 כאשר כלה לדבר אל-אברהם
 טו ויאמר שב למקמו: ויבאו
 שני המלאכים סומה בערב
 ולוט ישב בשער-סרם וידא-
 לוט ויקם לקראתם וישתחו
 כ אפים ארצה: ויאמר הנה

נא-אדני סודו נא אל-בית
 עבדכם ולינו ורחצו רגליכם
 והשכמתם והלכתם לדרככם
 ויאמרו לא כי ברחוב נלין:
 ג ויפצר-בם מאד ויסרו אליו
 ויבאו אל-ביתו ויעש להם
 משתה ומצות אפה ויאכלו:
 ד טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי
 סדם נסבו על-הבית מנער
 ועד-זקן כל-העם מקצה:
 ה ויקראו אל-לוט ויאמרו לו
 איה האנשים אשר-באו אליך
 הלילה הוציאם אלינו ונרעה
 ו אתם: ויצא אלהם לוט
 הפתחה והדלת סגר אחריה:
 ו ויאמר אל-נא אחי תרעו:
 ח הנה נא לי שתי בנות אשר
 לא-ידעו איש ארציאה-נא
 אתהן אליכם ועשו להן כטוב
 בעיניכם רק לאנשים האל
 אל-תעשו דבר כי-על-כן
 ט באו בצל קדתי: ויאמרו גש-
 הלאה ויאמרו האחד בא-לגור
 וישפט שפוט עתה נרע לך
 מהם ויפצרו באיש בלוט מאד
 י וישו לשבר הדלת: וישלחו
 האנשים את-ידם ויביאו את-
 לוט אליהם הביתה ואת-
 יי הדלת סגרו: ואת-האנשים
 אשר-פתח הבית הסו בסנורים

מקטן ועד-גדול וילאו למצא
 יז הפתח: ויאמרו האנשים
 אל-לוט עד מי-לך פה חתן
 ובניך ובנותיך וכל אשר-לך
 יח בעיר הוצא מן-המקום: כי-
 משחתים אנחנו את-המקום
 הזה כי-גדלה צעקתם את-פני
 יהוה וישלחנו יהוה לשחתה:
 י ויצא לוט וידבר אל-חתניו ו
 לקחי בנותי ויאמר קומו צאו
 מן-המקום הזה כי-משחית
 יהוה את-העיר ויהי כמצחק
 יט בעיני חתניו: וכמו השחר עלה
 ויאיצו המלאכים בלוט לאמר
 קום קח את-אשתך ואת-שתי
 בנותיך הנמצאת פן-תספה
 כו בעון העיר: ויתמהמה
 ויחזיקו האנשים בידו וביד-
 אשתו וביד שתי בנותיו בחמלת
 יהוה עליו ויצאהו וינחהו
 כז מחוץ לעיר: ויהי כהוציאם
 אתם החוצה ויאמר המלט
 על-נפשך אל-תביט אחריך
 ואל-תעמד בכל-הכפר ההרה
 ח המלט פן-תספה: ויאמר לוט
 ט אלהם אל-נא ארני: הנה-נא
 מצא עבדך חן בעיניך ותגדל
 חסדך אשר עשית עמדי
 להחיות את-נפשי ואנכי לא
 אוכל להמלט ההרה פן-

אלה אנכאן אווגר פי סדום כמסין צלחין פי ועס אלקרייה ואצפח לגמיע אלמכאן פי סבבהוק: 27. זיען - וגחב אברהים וקאל הוודא הלאן סבקת לאכלים קידם אללה ואגא טרב ורמאד: 28. אולי - בלכי ינקאסו כמסין צלחין כמסיה אנכאן תתליף פיל כמסיה אלא גמיע אלקרייה וקאל לם אתליף אנכאן אווגר תם כמסה וארבעין: 29. זיסף - ועוויץ עאד ליכלים אליה וקאל בלכי ינווגר תם ארבעין וקאל לם אצנע פי סבאב אלארבעין: 30. ויאמר - וקאל לא הלאן ישתאר קדאם אללה ואכלים בלכי ינווגר תם תלתין וקאל לם אצנע אנכאן אווגר תם תלתין: 31. ויאמר - וקאל הוודא הלאן סבקת לאכלים קידם אללה בלכי ינווגר תם עשרין וקאל לם אתליף פי סבאב אלעשרין: 32. ויאמר - וקאל לא הלאן ישתאר קידם אללה ואכלים סקס הל מרא בלכי ינווגר תם עשרה וקאל לם אתליף פי סבאב אלעשרה: 33. וילך - וזיצי אלה כאלדי כמאל ליכלים אלא אברהים ואברהים רגיע למכאנו:

יט

1. ויבאו - ואיגו תנין רוסלא סדמה פיל עיטא ולוט גאליס פי באב סדם ונצר לוט וקאם למלאקיתהון וסגד ולו על וגה על ארץ: 2. ויאמר - וקאל הוודא הלאן אסתארי וולו הלאן אלא בית עברכון ובאתו וכסלו רגליכון ותבכרו ותמצו לדריקכון וקאלו לם אין פיל וסעא נבאת: 3. ויסער - ועלג פיהון גרא וזאלו אליה ואיגו אלא ביתו וציניע ליהון ציפיה ופסיר כבאז ואכלו: 4. סרם - קבל מא יטגעו וארגל קרייה ארגל סדום תתווסו עלא אלכית מן גולם וחיתא כתייאר גמיע אלקום מן סרמו: 5. ויקרא - ונאדו אלא לוט וקאלו לו וין אלארגל אלדי איגו אליך ליליה סליעהון אלינא ונעריף ליהון: 6. ויצא - וכרג אליהון לוט

ליל באב ואלבאב גלק ורא: 7. ויאמר - וקאל לא הלאן אכוותי תאסו: 8. חנה - הוודא הלאן לי תנתין כנאת אלדי לם יערפו רגול אכריג הלאן ליהון אליכון וענעו ליהון כידסין פי חצירתכון פקס לל ארגל הדולי לא תצנעו שאי אין עלא ראלין איגו פי פאיי כשיבת: 9. ויאמרו - וקאלו קדים להינאך וקאלו אלואחיר איגא ליסכון ויחכום חכים הלאן נאסי לך מנהון ועלגו פיל רגול פי לוט גרא ותקדמו ליכיסוד אלבאב: 10. ויסלחו - ומארו אלארגל אלא ידיהון ונאבו אלא לוט אליהון לל בית ואלא באב גלקה: 11. ואת - ואלא אלארגל אלדי באב אלכית נצראבו פיל תבסכור מן אלוגיר וחיתא כביר ותעבו ליווגר אלבאב: 12. ויאמרו - וקאלו אלארגל אלא לוט עאד איס לך הינא סיהיד ובנינך ובנתאך וגמיע אלדי לך פיל קרייה ברג אלא אלמכאן: 13. כי - אין מתילפין נחא אלא אלמכאן הדא אין עצמית צרכיתהון אלא קדאם אלה ובעתנא אלה ליניתליפהא: 14. ויצא - וכרג לוט וכלם אלא צהירתו אכדין כנאתו וקאל קומו כרוגו מן אלמכאן הדא אין מתליף אלה אלא אלקרייה וצאר כימצודך פי חצירת צהירתו: 15. וכמו - וכמקדר אלפגד טיליע וסתעגלו רוסלא פי לוט קאילא קום כוד אלא זוגתך ואלא תנתין כנאתך אלמווגדאת לילא תינפני פי רנב אלקרייה: 16. ויתמהמה - ותעווק ומיסכו אלארגל פי ידו ופי יד זוגתו ופי יד תנתין כנאתו פי ספקית אללה עליה ואכרגו וחאסו מן ברת אלקרייה: 17. ויחי - וכאן כיכרוגהון ליהון לכרא וקאל בליץ עלא נפסך לא תסליע וראך ולא תקאף פי גמיע סהליה ליגכאל תכלץ לילא תינפני: 18. ויאמר - וקאל לוט אליהון לא הלאן אללה: 19. חנה - הוודא הלאן וגיד עכודך חאף פי חצירתך ועצמית פצלך אלדי צניעית מעי ליתעאייס אלא נפסי

וכן להלן כא 3. 5. ויצאם - 3. איתרגהון. 11. כמסרים - תבסכור. 3. חכים, ככל העראה שיכול איתות מן "שכרה", "שכרה", מלה פרסת המסיעה כתרנם "מסרים" אצל רסג ואחרים. וראו בפירוט. אבישור 1989, עמ' 134-137. 12. חתן - סחור - צידד, כמו כמסוק 14. 14. ויצא - לא תרגם. 3. ותרנ כמצחק - 3. כיסתמצניד - כמלגלג. 16. ויחיוק - 3. ואתקד - והתחוק (שמן קרא ויחוקד). 19. אוכל -

28. יחסרון - ינקאסו - ינקאנה. 29. זיסף - תוויץ - תווד. 32. לארני - לפני ה'.

יט

1. תמלאנים - טליחים. 3. אלמלאיכיה. כמו רסג כשרב - 3. פיל נירוב. 3. ארני - 3. סדאחי - נרדפים. סרו - 3. וולו. וכן כמסוק 3. טניהם נרדפים לזרכם - 3. למריקכו. 3. משתה - ציפיה - וידות.

כ ותרבני הרעה ומתי: הנה נא
 העיר הזאת קרבה לנו שמה
 והוא מצער אמלטה נא שמה
 הלא מצער הוא ותחי נפשי:
 כא ויאמר אליו הנה נשאתי פניה
 גם לדבר הזה לבלתי הפכי
 כב את העיר אשר דברתי: מהר
 המלט שמה כי לא אוכל
 לעשות דבר עד באה שמה
 על כן קרא שם העיר צוער:
 כג השמש יצא על הארץ ולוט
 כד בא צערה: והיה המטור על
 סדם ועל עמרה גפרית ואש
 כה מאת יהוה מן השמים: ויהפך
 את הערים האל ואת כל
 הכפר ואת כל יושבי הערים
 ס וצמח האדמה: ותבט אשתו
 מאחוריו ותהי נציב מלח:
 ט וישכם אברהם בבקר אל
 המקום אשר עמד שם את
 ח פני יהוה: ושקף על פני סדם
 ועמרה ועל כל פני ארץ
 הכפר ורא והנה עלה קיטור
 כט הארץ כקיטור הפבשן: והיו
 בשחת אלהים את ערי הכפר
 ויוזכר אלהים את אברהם
 וישלח את לוט מתוך ההפכה
 בהפך את הערים אשר ישב
 ל בהן לוט: ויעל לוט מצוער
 וישב בהר ושתי בנתיו עמו כי

יורא לשבת בצוער וישב
 במערה הוא ושתי בנתיו:
 לא ותאמר הבכירה אל הצעירה
 אבינו זקן ואיש אין בארץ
 לבוא עלינו כדרך כל הארץ:
 לב לכה נשקה את אבינו יין
 ונשכבה עמו ונחיה מאבינו
 לד זרע: ותשקין את אביהן יין
 בלילה הוא ותבא הבכירה
 ותשכב את אביה ולא ידע
 לה בשכבה ובקומה: והיו ממחרת
 ותאמר הבכירה אל הצעירה
 הן שכבתי אמש את אבי
 נשקט יין גם הלילה ובאי
 שכבי עמו ונחיה מאבינו זרע:
 לה ותשקין גם בלילה ההוא את
 אביהן יין ותקם הצעירה
 ותשכב עמו ולא ידע בשכבה
 לו ובקמה: ותהרין שתי בנות
 לוט מאביהן: ותלד הבכירה
 בן ותקרא שמו מואב הוא
 אבי מואב עד היום:
 לח והצעירה גם היא ילדה בן
 ותקרא שמו בן עמי הוא אבי
 בני עמון עד היום:
 כא ויסע משם אברהם
 ארצה הנגב וישב בין קדש
 כ ובין שור ויגר בגרד: ויאמר
 אברהם אל שרה אשתו אחתי
 הוא וישלח אבימלך מלך גרד

ג ויקח את שרה: ויבא אלהים
 אל אבימלך בחלום הלילה
 ויאמר לו הנה מת על האשה
 אשר לקחת והוא בעלת
 ד בעל: ואבימלך לא קרב אליה
 ויאמר אדני הגוי גם צדיק
 ה תהרג: הלא הוא אמר לי
 אחתי הוא והיא גם הוא
 אמרה אחי הוא בתם לבבי
 ויבנקין כפי עשיתי זאת: ויאמר
 אליו האלהים בחלום גם אנכי
 ידעתי כי בתם לבבה עשית
 זאת ואחשך גם אנכי אותך
 מחטו לי על כן לא נתתיך
 י לנגע אליה: ועתה השב אשת
 האיש כי נביא הוא ותפלל
 בערה וחיה ואם אינה משיב
 דע כי מות תמות אתה וכל
 ח אשר לך: וישכם אבימלך
 בבקר ויקרא לכל עבדיו
 וידבר את כל הדברים האלה
 באזניהם ויוראו האנשים
 ט מאר: ויקרא אבימלך
 לאברהם ויאמר לו מה עשית
 לנו ומה חטאתי לך כי הבאת
 עלי ועל ממלכתי חטאה
 גדלה מעשים אשר לא יעשו
 י עשית עמדי: ויאמר אבימלך
 אל אברהם מה ראית כי
 יא עשית את הדבר הזה: ויאמר

ונעאייש מן אבונא נסל: 35. ותסקין - וסקו איצא פי דאליך ליליה אלא אבוהון כמר זקמית זגיריה וטגעיית מעו ולם עיריך פי טוגיעהא ופי קומתהא: 36. ותהרין - וחיבלו תנתן בנאת לוס מן אבוהון: 37. ותלך - וולדיית אלכביריה איבין וסמית איסמו מואב הוא אבו מואב חיתא אליום: 38. והצעירה - ואלזגיריה איצא היא ולדיית איבין וסמית איסמו איבין עמי הוא אבו בגין עמון חיתא אליום:

ב

1. ויסע - ודיחל מן תם אברהים ארץ אלקבליה וגלס בין קדש ובין סור וסכן פי גרד: 2. ויאמר - וקאל אברהים אלא סרה זוגתו איבתי היא ובעת אבימלך מליך גרד ואכד אלא סרה: 3. ויבא - ואיגא קול מן קדאם אלרב אלא אבימלך פי חלאם אלליל וקאל לו הוודך כדאך תמות עלא אלמורא אלדי אכדת והיא מנאוזיה גוז: 4. ואבימלך לם קדיב אליהא וקאל אלה אנכאן סעיב איצא צאליח תיקחול: 5. חלא - הוולא הוא קאל לי איבתי היא והיא איצא היא קאלית אבי הוא פי כומאליית קלבי ופי נצפית כפופי צניעית הארי: 6. ויאמר - וקאל אליה אלרב פיל חלאם איצא אנא עריפית אין פי כומאליית קלבך צניעית הארי ומנעת איצא אנא אלך מן תכטא קדאמי עלא דאליך לם תרכתך ליתנורק אליהא: 7. ועתה - והלאן רגיע זוגית אלרגול אין נביא הוא ויצאלי ענך ותעיש ואנכאן ליסך מרגיע עראף אין מות תמות אנתא וגמיע אלדי לך: 8. וישכב - ובכר אבימלך פיל ציביח ונרא לגמיע עבידו וכלאם אלא גמיע אלכלאם הדולי פי חצריהון וכאפו אלרגול גרא: 9. ויקרא - ונרא אבימלך לאברהים וקאל לו איש צניעית לינא ואיש כסית לך אין גיבית עלי ועלא צלטינתי כסייה עצימיה אפעאיל אלדי לם ינצנעו צניעית מעי: 10. ויאמר - וקאל אבימלך אלא אברהים איש נצרת אין צניעית אלא כלאם הדא: 11. ויאמר - וקאל אברהים

ואנא לם אנציר ליאתכלך לינכאל לילא תלחקני אלרדאויה ואמות: 20. הנה - הוודא הלאן אלקרייה הארי קריביה ליהארווב תם והיא זגיריה אתכלך הלאן תם הוולא זגיריה היא ותעיש נפסי: 21. ויאמר - וקאל אליה הוודא כרמת חצירתך איצא ליל כלאם הדא ליליס אקליב אלא אלקרייה אלדי כלמת: 22. פחר - אסתעגיל תבלאך תם אין לם אנציר ליאענע סאיי חיתא מגין תם עלא דאליך סמא איסים אלקרייה צוער: 23. השמש - אלשמש כרג עלא אלארץ ולוט איגא לצוער: 24. ויהי - ואלה אמסר עלא סדום ועלא עמרה ככרית ונאר מן ענר אלה מן אלסמא: 25. ויהפך - וקלב אלא אלקורא הדולי ואלא גמיע אלסהליה ואלא גמיע סיכאן אלקורא ונבת אלארץ: 26. ותבס - וטלעית זוגתו מן ורא וצאריית כומת מילית: 27. וישכב - ובכר אברהים פיל צובח אלא אלמכאן אלדי וקיף תם אלא קדאם אלה: 28. ויסקף - ואשרף עלא קבל סדום ועמרה ועלא גמיע וגה ארץ אל סהליה ונצר והוודא טיליע ריכאן אלארץ כי ריכאן אלתנור: 29. ויהי - וכאן לם תלף אלרב אלא קורא סהליה ודכר אלרב אלא אברהים ובעד אל לוט מן וצט אלקלביה פי קלב אלא אלקורא אלדי גלס פיהון לוס: 30. ויעל - וסיליע לוס מצוער וגלס פיל גבל ותנתן בנאתו מעו אין כאף ליגלוס פי צוער וגלס פיל מגרה הוא ותנתן בנאתו: 31. ותאמר - וקאלית אלכביריה אלא אלזגיריה אבונא כתייאר ורגול ליס פיל ארץ ליני עלינא כי (טריק) [עארת] גמיע אלארץ: 32. לכה - תעיה נסקי אלא אבונא כמר ונטגיע מעו ונעייש מן אבונא נסל: 33. ותסקין - וסקו אלא אבוהון כמר פי דאליך ליליה ואיגית ליכביריה וטגעיית מעו אבוהא ולם עיריך פי טוגיעהא ופי קומתהא: 34. ויהי - וכאן מן תאני יום וקאלית אלכביריה אלא זגיריה הוודא סגעת סבאריח מעו אבי ניסקי כמר איצא ליליה ותעיה סגעי מעו

ב

3. ויבא אלזים - וכא דבר מלפני האלזים, וכן ב. כתא (ואתא מיסר מן קדם דה). 6. לנגע - ב. לתקרב. כתא (למקרב).

אנציר = אקדח, וכן בפסוק 22. וראה גם במבוא. 20. מצער - קטנה. 21. נשאתי פניך - כיבודי אותך. 28. נציב מלח - קרמת מלח. 28. בקימר הכבשן - מעטן התנור. 29. וישלח - והרחיק. ב. ובעת.

אברהם כי אמרתי רק אין-
 יראת אלהים במקום הזה
 והרגוני על-דבר אשתי: וגם-
 אמנה אחותי בת-אבי הוא אף
 לא בת-אמי ותהי לי לאשה:
 ויהי כאשר התעו אתי אלהים
 מבית אבי ואמר לה זה חסדך
 אשר תעשי עמדי אל כל-
 המקום אשר נבוא שמה
 אמרו לי אחי הוא: ויקח
 אבימלך צאן ובקר ועבדים
 ושפחות ויתן לאברהם וישב
 לו את שרה אשתו: ויאמר
 אבימלך הנה ארצי לפניך
 בטוב בעיניך שב: ולשרה אמר
 הנה נתתי אלף כסף לאחייך
 הנה הוא לך כסות עינים לכל
 אשר אתך ואת כל ונכחת:
 ויתפלל אברהם אל-האלהים
 וירפא אלהים את-אבימלך
 ואת-אשתו ואמהתיו וילדו:
 כי-עצר עצר יהוה בעד כל-
 רחם לבית אבימלך על-דבר
 שרה אשת אברהם:
 כא ויהוה פקד את-שרה
 כאשר אמר ויעש יהוה לשרה
 כאשר דבר: ותהר ותלד שרה
 לאברהם בן לזקנו למועד
 אשר-דבר אתו אלהים: ויקרא
 אברהם את-שם-בנו הנולד-

לו אשר-ולדה לו שרה יצחק:
 וימל אברהם את-יצחק בנו
 בן-שמנת ימים כאשר צוה
 אתו אלהים: ואברהם בן-
 מאת שנה בהולד לו את יצחק
 בנו: ותאמר שרה צחק עשה
 לי אלהים כל-השמע יצחק-
 לי: ותאמר מי מלל לאברהם
 הימקה בנים שרה כי-ולדתי
 בן לזקניו: ויגדל הילד ויגמל
 ויעש אברהם משתה גדול
 ביום הגמל את-יצחק: ותרא
 שרה את-בן-הגר המצרית
 אשר-ולדה לאברהם מצחק:
 ותאמר לאברהם גרש האמה
 הזאת ואת-בנה כי לא יירש
 בן-האמה הזאת עם-בני עם-
 יצחק: וירע הדבר מאד בעיני
 אברהם על אודת בנו: ויאמר
 אלהים אל-אברהם אל-ידע
 בעיניך על-הנער ועל-אמתך
 כל אשר תאמר אליך שרה
 שמע בקלה כי ביצחק יקרא
 לה זרע: וגם את-בן-האמה
 לגוי אשימנו כי זרעה הוא:
 וישכם אברהם בפקר ויקח-
 לחם וחמת מים ויתן אל-הגר
 שם על-שכמה ואת-הילד
 וישלחה ותלך ותתע במדבר
 באר שבע: ויכלו המים מן-

החמת ותשלך את-הילד תחת
 אחר השיחים: ותלך ותשב לה
 מנגד הרחק ממטחוי קשת כי
 אמרה אל-אראה במות הילד
 ותשב מנגד ותשא את-קלה
 ותבך: וישמע אלהים את-קול
 הנער ויקרא מלאך אלהים
 אל-הגר מן-השמים ויאמר
 לה מה-לך הגר אל-תיראי כי-
 שמע אלהים אל-קול הנער
 באשר הוא-שם: קומי שאי
 את-הנער והחזיקי את-ידך בו
 כי-לגוי גדול אשימנו: ויפקח
 אלהים את-עיניה ותרא באר
 מים ותלך ותמלא את-החמת
 מים ותשק את-הנער: ויהי
 אלהים את-הנער ויגדל וישב
 במדבר ויהי רבה קשת: וישב
 במדבר פארן ותקח-לו אמו
 אשה מארץ מצרים:

וב ויהי בעת ההוא ויאמר
 אבימלך ופיכל שר-צבאו אל-
 אברהם לאמר אלהים עמה
 בכל אשר-אתה עשה: ועתה
 השבעה לי באלהים הנה אם-
 תשקר לי ולנני ולנכרי כחסד
 אשר-עשיתי עמך תעשה
 עמדי ועם-הארץ אשר-גרתה
 בה: ויאמר אברהם אנכי

- וקאלית לאברהם האג'ג גרייה האדי ואלא בנה אין לס יוורת איבין גרייה האדי מע בני מע יצחק: 11. וירע - וציעיב אלכלאם גרא פי חצרות אברהם עלא סבאב בנו: 12. ויאמר - וקאל (ואברהם) אלרב אלא אברהם לא יצעב פי חצרות עלא אלגולאם ועל גרייתך גמיע אלדי תקול אליך שרה סמע פי צוטהא אין פי יצחק יתסמא לך נסל: 13. וגם - ואיצא אלא בן גרייה לשיעיב אנעלו אין נסלך הוא: 14. ויסבם - וכבר אברהם פיל ציביח ואכר טועאם וקרביה מא ועטא אל הגר געל עלא כיתפה ואלא אלולד ובעתהא ומציית ותאהית פי באר ביר סאביע: 15. ויבלו - וכלצו אלמא מן אלקרביה וראמית אלא אלולאד תחת ואחיד מן אלסגאר: 16. ותלך - ומצית (ותאהית) וגלסית ליהא מן קבאל ביעיד ביצרוב קוז אין קאלית לא אנצור פי מות אלולאד וגלסית מן קבאל ורפעית אלא צוטהא וככית: 17. וישמע - וסימיע אלרב אלא צוט אלגולאם ונרא מלאך אלרב אלא הגר מן אלסמא וקאל ליהא איש ליכי הגר לא תכאפי אין סימיע אלרב אלא צוט אלגולאם פי אלדי הוא תם: 18. קומי חמילי אלא אלגולאם ומסיכי אלא ידך פי אין לשיעיב עצים אנעלה: 19. ויפקח - ופתח אלרב אלא עיונהא ונצרות ביר מא ומציית ומאלית אלא אלקרביה מא וסקאת אלא אלגולאם: 20. ויהי - וכאן אלרב פי עון אלגולאם וכיביר וגלס פיל בר ובאן צאריב קוז: 21. וישב - וגלס פי בר פאון ואכרית לו אמו אמרא מן ארץ מצר: 22. ויהי - וכאן פי דאליך אלוות וקאל אבימלך ופיכל ראיים עסכרו אל אברהם קאילא אלרב מעך פי גמיע אלדי אנתא צאניע: 23. ועתה - והלאן חליף לי פי קול אלרב הינא אנכאן תגדיב לי ולנסלי ולא עקיבתי כי פצל אלדי צניעית מעך תצנע מעי ומע אלארץ אלדי סכנת פיהא: 24. ויאמר - וקאל אברהם אנא אחליף:

אין קילית פקט ליס כוז אלרב פיל מכאן הדא ויקתלוני עלא סבאב זוגתי: 12. וגם - ואיצה תחקיק איכתי בינית אבי היא פקט לס בינית אימי וצאריית לי לל אמרא: 13. ויהי - וכאן כאלדי תוואהו אלי אלרב מן בית אבי וקילית ליהא הדא פצלך אלדי תצנעי מעי אלא גמיע אלמכאן אלדי ניני תם קולי לי אי הוא: 14. ויקח - ואכר אבימלך גנאם ובקר ועבד ואנוואר ועטא לאברהם ורגע לו אלא שרה זוגתו: 15. ויאמר - וקאל אבימלך הווא ארצי קידמך פי חיסין פי חצרתך גלוס: 16. ולשרה קאל הווא עסית אלף פיצא לאכוכי הווא הוא ליכי גטא עינין לגמיע אלדי מעיך ואלא גמיע ונתטרע: 17. ויתפלל - וצל אברהם קידאם (ואברהם) «אללה» וספא אלרב אלא אבימלך ואלא זוגתו ואנוורו וולדו: 18. כי - אין מנע מנע אלה עאן גמיע רחם לבית אבימלך עלא סבאב שרה זוגית אברהם:

1. «זה» - ואללה דבר אלא שרה כאלדי קאל וציניע אללה לשרה כאלדי כלם: 2. ותהר - ותבלית שרה «וולדית» לאברהם איבין לכתיארייתו לל סיעאד אלדי כלאם אלי אלרב: 3. ויקרא - וסמא אברהם אלא איסים בנו אל נוולאד לו אלדי ולדית לו שרה יצחק: 4. ויפל - וטהאר אברהם אלא יצחק בנו איבין תמין תיאם כאלדי ווצא אלו אלרב: 5. ואברהם - ואברהם איבין מיאית סניה פי ולדיה לו אלא יצחק בנו: 6. ותאמר - וקאלית שרה פרתה ציניע לי אלרב גמיע אלסאמיע יפרח לי: 7. ותאמר - וקאלית מינו כאלס לאברהם תרציע בגין שרה אין ולדית איבין לכתיארייתו: 8. ויגרל - וכיביר אלולאד ונפטאם וציניע אברהם צייסיה עעימיה פי זם פטאם אלא יצחק: 9. ותרא - ונצרות שרה אלא איבין הגר אלמצרית אלדי ולדית לאברהם מצחך: 10. ותאמר

16. כפא - בן קרש - גרש. תבחת - וניזכרת. ונחדיק. בן וחיתעתאב - ויכיתוך. 17. אל האלהים - לפני האלהים.
כא
1. פקר - זכר, וכן בן, בתאז וזכיר. 2. ותלך - לא תרגם בן וילדית. זקניו - בן לשוכותו, וכן בפסוק 7. 3. צחק וגר - שמה עשה לי האלהים, כל השמה ישמח לי. 4. מצחק - בן מיתמצח. השנה ים 14.

16. כפא - בן קרש - גרש. תבחת - וניזכרת. ונחדיק. בן וחיתעתאב - ויכיתוך. 17. אל האלהים - לפני האלהים.

אשבע: והוכח אברהם את-
אבימלך על-אדות באר המים
אשר גזלו עבד אבימלך:
וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי מִי
עָשָׂה אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה וְגַם-
אַתָּה לֹא-הִגַּדְתָּ לִּי וְגַם אֲנֹכִי
לֹא שָׁמַעְתִּי בְלִתִּי הַיּוֹם:
וַיִּקַּח אֲבִרְהָם צֹאן וּבָקָר וַיָּתֵן
לְאֲבִימֶלֶךְ וַיִּכְרֹתוּ שְׁנֵיהֶם
בְּרִית: וַיָּצַב אֲבִרְהָם אֶת-שֶׁבַע
כִּבְשֹׁת הַצֹּאן לְבִדְהָן: וַיֹּאמֶר
אֲבִימֶלֶךְ אֶל-אֲבִרְהָם מֶה
הָנָה שֶׁבַע כִּבְשֹׁת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
לָהּ הַצִּבֹּת לְבִדְנָה: וַיֹּאמֶר כִּי אֶת-
שֶׁבַע כִּבְשֹׁת תִּקַּח מִיָּדִי בְּעִבּוֹר
תְּהִיָּה-לִּי לַעֲדָה כִּי חִפְרָתִי
אֶת-הַבְּאֵר הַזֹּאת: עַל-כֵּן קָרָא
לַמָּקוֹם הַהוּא בְּאֵר שֶׁבַע כִּי
שֵׁם נִשְׁבַּעוּ שְׁנֵיהֶם: וַיִּכְרֹתוּ
בְרִית בֵּבְאֵר שֶׁבַע וַיִּקֶּם
אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכַל שֶׁר-צִבְאוֹ
וַיִּשְׁבוּ אֶל-אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים:
וַיָּטַע אִשָּׁל בֵּבְאֵר שֶׁבַע וַיִּקְרָא
שֵׁם בֵּשֶׁם יְהוָה אֱלֹהֵי עֹלָם: וַיֵּגֶר
אֲבִרְהָם בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים יָמִים
רַבִּים:

כב וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת-אֲבִרְהָם
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲבִרְהָם וַיֹּאמֶר

ב הַנָּנִי: וַיֹּאמֶר קַח-נָא אֶת-
בְּנֶךְ אֶת-יְחִידָה אֲשֶׁר-אֲהַבְתָּ
אֶת-יִצְחָק וְלֶךְ-לָךְ אֶל-אֶרֶץ
הַמִּרְיָה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לַעֲלֹה עַל
אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיךָ:
וַיִּשְׁכַּם אֲבִרְהָם בַּבֶּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ
אֶת-חֲמורוֹ וַיִּקַּח אֶת-שְׁנֵי נַעֲרָיו
אֹתוֹ וְאֶת יִצְחָק בֶּן וְיִבְקַע עֵצִי
עָלָה וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ אֶל-הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר-אָמַר-לוֹ הָאֱלֹהִים: בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי וַיֵּשֶׂא אֲבִרְהָם אֶת-
עֵינָיו וַיִּרְא אֶת-הַמָּקוֹם מֵרָחֵק:
וַיֹּאמֶר אֲבִרְהָם אֶל-נַעֲרָיו
שְׁבוּ-לָכֶם פֹּה עִם-הַחֲמור וְאֲנִי
וְהַנֶּעֱר נִלְכָּה עוֹד-כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה
וְנִשְׁוֹכָה אֵלֵינוֹ: וַיִּקַּח אֲבִרְהָם
אֶת-עֵצִי הָעֹלָה וַיִּשֶׂם עַל-
יִצְחָק בֶּן וַיִּקַּח בִּידּוֹ אֶת-הָאֵשׁ
וְאֶת-הַמֶּאֱכָלֹת וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם
יָחִידִם: וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-
אֲבִרְהָם אֲבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי
וַיֹּאמֶר הַנָּנִי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה
הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאִיָּה הִשָּׂה
לַעֲלֹה: וַיֹּאמֶר אֲבִרְהָם אֱלֹהִים
יִרְאֵה-לוֹ הִשָּׂה לַעֲלֹה בְנִי
וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יָחִידִם: וַיָּבֹאוּ
אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר-לוֹ
הָאֱלֹהִים וַיִּבְנוּ שָׁם אֲבִרְהָם אֶת-
הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת-הָעֵצִים
וַיַּעֲקֹד אֶת-יִצְחָק בֶּן וַיִּשֶׂם

אֹתוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ מִמָּעַל
לְעֵצִים: וַיִּשְׁלַח אֲבִרְהָם אֶת-
יִדּוֹ וַיִּקַּח אֶת-הַמֶּאֱכָלֹת לִשְׁחֹט
אֶת-בְּנוֹ: וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלֵּאךְ
יְהוָה מִן-הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר
אֲבִרְהָם | אֲבִרְהָם וַיֹּאמֶר הַנָּנִי:
וַיֹּאמֶר אֶל-תִּשְׁלַח יְדֶךָ אֶל-
הַנֶּעֱר וְאֶל-תַּעֲשֵׂה לוֹ מֵאוֹמָה
כִּי | עֵתָה יָדַעְתִּי כִּי-יִרְא אֱלֹהִים
אַתָּה וְלֹא חִשַּׁכְתָּ אֶת-בְּנֶךָ אֶת-
יְחִידָה מִמֶּנִּי: וַיֵּשֶׂא אֲבִרְהָם
אֶת-עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה-אֵיל
אַחֵר נֹאחַז בִּסְבָךְ בְּקִרְנָיו וַיֵּלֶךְ
אֲבִרְהָם וַיִּקַּח אֶת-הָאֵיל
וַיַּעֲלֵהוּ לַעֲלֹה תַּחַת בְּנוֹ: וַיִּקְרָא
אֲבִרְהָם שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא
יְהוָה | יִרְאָה אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם
בְּהָר יְהוָה יִרְאָה: וַיִּקְרָא מִלֵּאךְ
יְהוָה אֶל-אֲבִרְהָם שְׁנִית מִן-
הַשָּׁמַיִם: וַיֹּאמֶר כִּי נִשְׁבַּעְתִּי
נָא-יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ
אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חִשַּׁכְתָּ
אֶת-בְּנֶךָ אֶת-יְחִידָה: כִּי-בָרַךְ
אֲבִרְכָה וְהִרְבֵּה אֲרִבָּה אֶת-
זֶרַעַךְ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָחוֹל
אֲשֶׁר עַל-שֵׁפַת הַיָּם וַיִּרְשׁ
זֶרַעַךְ אֶת שַׁעַר אֲבִיו:
וְהַתְּבָרִטִי בִזְרַעַךְ כָּל גִּיזֵי הָאָרֶץ
עָקֵב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקִלִּי: וַיִּשָּׁב
אֲבִרְהָם אֶל-נַעֲרָיו וַיִּקְמוּ וַיִּלְכוּ

חטב אלסעידה וגעל עלא יצחק בנו ואכר פי ידו אלא אלנאר ואלא אלסכיניה ומציו תנינהון גמיעא: 7. ויאמר - וקאל יצחק אלא אברהים אבו וקאל אבי וקאל הזוראני בני וקאל הזודא אלנאר ואלחטב ואוץ אלכרוף לסעידה: 8. ויאמר - וקאל אברהים אלרב ירוי לו אלכרוף לסעידה בני ומציו תנינהון גמיעא: 9. ויבאו - ואינו אלא אלמכאן אלדי קאל לו אלרב ובנא תם אברהים אלא אלמדבב וצאף אלא אלחטב וכתף אלא יצחק בנו וגעל אלו עלא אלמדבב מן פוק אלחטב: 10. וישלח - ומאד אברהים אלא ידו ואכר אלא אלסכיניה לידבב אלא בנו: 11. ויקרא - ונדא אליה מלאך אלה מן אלסמא וקאל אברהים אברהים וקאל הזוראני: 12. ויאמר - וקאל לא תמיד ידך אלא אלגולאם ולא תצנע לו שאי אין הלאן עריפית אין כאיף אלרב אנתא ולם מנעת אלא בכך אלא וחידך מיני: 13. וישא - ורפע אברהים אלא עיונו ונצר והזודא כיביש ורא משרבך פי סגר פי קרונו ומציו אברהים ואכר אלא אלכיביש וסעדו לסעידה עווף בנו: 14. ויקרא - ונדא וסמא אברהים איסים דאליך אלמכאן אלה יתגלא אלדי ינקאל אליוס פי גבל אלה יתגלא: 15. ויקרא - ונדא מלאך אלה אלא אברהים תאני מרא מן אלסמא: 16. ויאמר - וקאל פי קולי חלפת קול מן קידאם אלה אין גיזא אלדי צניעית אלא אלכלאם הדא ולם מנעת אלא בכך אלא והידאך: 17. כי - אין תבורך אכרכך ותכתיר אכתיר אלא נסלך כי כוזאביכ אלסמא וכי רמל אלדי עלא חפית אלכחד ויודת נסלך אלא קורא עדוינו: 18. והתברכו - ויתברכו פי נסלך גמיע שיעוב אלארץ גיזא אלדי סמיעית פי צוטי: 19. וישב - וריגע אברהים אלא גולמאנו וקמו ומציו גמיעא אלא ביד סאביע וגלס אברהים פי ביד סאביע:

25. והוכח - ושרע אברהים אלא אבימלך עלא סבאב ביד אלמא אלדי כלצו עביד אבימלך: 26. ויאמר - וקאל אבימלך לם עריפית מינו צניע אלא אלכלאם הדא וארצא אנתא לם כבורת לי ואיצא אנא לם סמיעית ליליס אליוס: 27. ויקח - ואכר אברהים ננאם ובקר ועטא לאבימלך וקסעו תנינתהון אחד: 28. ויצב - ונצב אברהים אלא סבע כוורף ננאם לווחדהון: 29. ויאמר - וקאל אבימלך אלא אברהים איס הינך סבע כוורף הדולי אלדי נצבת לווחדהון: 30. ויאמר - וקאל אין אלא סבע כוורף תאכוד מן ידי פי סבאב תכון לי וליגומעה לישאהארה אין חפרת אלא אלכיר האדי: 31. על - עלא דאליך סמא לדאליך אלמכאן ביד סאביע אין תם חלפו תנינתהון: 32. ויברתו - וקסעו אחד פי ביד סאביע וקם אבימלך ופיכל ראייס עסכרו וריגעו אלא ארץ פלסתיים: 33. ויסע - ונצב ואסליה סגר פי ביד סאביע וצלא תם פי איסים אלה טאייק דהר: 34. ויגר - וסכן אברהים פי ארץ פלסתיים אייאם כתירין:

כב

1. ויהי - ובאן בעד אלכאלס הדולי ואלרב גרב אלא אברהים וקאל אליה אברהים וקאל הזוראני: 2. ויאמר - וקאל כור הלאן אלא בכך אלא וחידך אלדי האבית אלא יצחק ומציו לך אלא ארץ אלכרמיה וסעידו תם לסעידה עלא ואחיד מן אלאגבל אלדי אקול אליך: 3. וישכם - ובכר אברהים פיל ציביח וסרג אלא חמארו ואכר אלא תנן גולמאנו מעו ואלא יצחק בנו וסקף חטב צעידה וקם ומציו אלא אלמכאן אלדי קאל לו אלרב: 4. ביום - פי יום אלתאלית ורפע אברהים אלא עיונו ונצר אלא אלמכאן מן בעיר: 5. ויאמר - וקאל אברהים אלא גולמאנו גליסו ליכון הינא מע ליחמאר ואנא ואלגולאם נמצו ודתא בידא ונסגור ונרגאע אליכון: 6. ויקח - ואכר אברהים אלא

סם עבדות הקמורת שיש בה סוד גרד ושאר בטמים. 3. ויבקע - 3: ופצאך - גרדפים. 13. אחי - אחי. 14. בעד דאליך - אחי כך, כתרגום רס"ג, ובסר רס"ג אחי שאמר לו המלאך אל תשלח. 14. יראה - יתגלה, כרס"ג. 15. יצור - יראה, יראה - יתגלה, שניהם כרס"ג. 16. כי - בדברי, נאם ד - דבר כלפני ד. 17. שקר איכיו - ערי ארביז.

25. והוכח - והתריין, כרס"ג: נתוכח עמו על כך. 26: והעכית, כת"א והאכח. 28. ויצב - 2: וקאף - והעכיד, כפשת - 2: ניקת, ובן כפמקים 29, 30. 33. ויקרא - והתפלל, כת"א.

כג

2. ארץ חמרה - ארץ העבודה, הפולחן, כת"א וארץ פולחא, ובן תרגם רס"ג: ארץ אלעבאדה, רס"ג, שפירס אחרת, הקיד: אנקלוס תרגם על

יחדו אל-באר שבע וישב
אברהם בבאר שבע:

ויהי אחרי הדברים האלה ויגד
לאברהם לאמר הנה ילדה
מלכה גם-הוא בנים לנחור
אחיה: את-עוז בכוז ואת-בז
אחיו ואת-קמואל אבי ארם:
ואת-כשר ואת-חזו ואת-
פלדש ואת-ידלף ואת-בתואל:
ובתואל ילד את-רבקה שמה
אלה ילדה מלכה לנחור אחי
אברהם: ופילגשו ושמה
ראומה ותלד גם-הוא את-
טבח ואת-גחם ואת-תחש
ואת-מעכה:

ויהיו חיי שרה מאה שנה
ועשרים שנה ושבע שנים שני
חיי שרה: ותמת שרה בקרית
ארבע הוא חברון בארץ כנען
ויבא אברהם לספר לשרה
ולבנותיה: ויקם אברהם מעל
פני מתו וידבר אל-בני-חת
לאמר: גר-ותושב אנכי עמכם
תנו לי אחות-קבר עמכם
ואקברה מתי מלפני: ויענו
בני-חת את-אברהם לאמר
לו: שמענו | אדני נשיא אלהים
אתה פתוכנו במכחר קברינו

קבר את-מתה איש ממנו את-
קברו לא-יכלה ממה מקבר
מתה: ויקם אברהם וישתחו
לעם-הארץ לבני-חת: וידבר
אתם לאמר אם-יש את-
נפשכם לקבר את-מתי מלפני
שמעוני ופגעו-לי בעפרון
בן-צחר: ויתן-לי את-מערת
המכפלה אשר-לו אשר בקצה
שדהו בכסף מלא יתננה לי
בתוכם לאחות-קבר: ועפרון
ישב בתוך בני-חת ויען עפרון
החתי את-אברהם באוני
בני-חת לכל באי שער-עירו
לאמר: לא-אדני שמעני
השדה נתתי לך והמערה
אשר-בו לך נתתיה לעיני בני-
עמי נתתיה לך קבר מתה:
וישתחו אברהם לפני עם
הארץ: וידבר אל-עפרון באוני
עם-הארץ לאמר אך אם-
אתה לו שמעני נתתי כסף
השדה קח ממני ואקברה את-
מתי שמה: ויען עפרון את-
אברהם לאמר לו: אדני
שמעני ארץ ארבע מאת
שקל-כסף ביני ובינה מה-
הוא ואת-מתה קבר: וישמע
אברהם אל-עפרון וישקל
אברהם לעפרון את-הכסף

אשר דבר באוני בני-חת ארבע
מאות שקל כסף עבר לסחר:
ויקם | שדה עפרון אשר
במכפלה אשר לפני ממרא
השדה והמערה אשר-בו וכל-
העץ אשר בשדה אשר בכל-
גבלו סביב: לאברהם למקנה
לעיני בני-חת בכל באי שער-
עירו: ואחרי-כן קבר אברהם
את-שרה אשתו אל-מערת
שדה המכפלה על-פני ממרא
הוא חברון בארץ כנען: ויקם
השדה והמערה אשר-בו
לאברהם לאחות-קבר מאת
בני-חת:

וכא ואברהם זקן בא ימים
ויהוה ברוך את-אברהם בכל:
ויאמר אברהם אל-עבדו
זקן ביתו המושל בכל-אשר-לו
שים-נא ידך תחת ירכי:
ואשבעה ביהוה אלהי
השמים ואלהי הארץ אשר
לא-תקח אשה לבני מבנות
הכנעני אשר אנכי וושב
בקרב: כי אל-ארצי ואל-
מולדתי תלך ולקחת אשה
לבני ליצחק: ויאמר אליו
העבד אדני לא-תאבה האשה
ללכת אחרי אל-הארץ הזאת
ההשב אשיב את-בנה אל-

20. ויהי - וכאן בעד אלבלאם הדולי ותכבר לאברהים קאיילא הוודא ולדית מלכה איצא היא בנין לנחור אכור: 21. את - אלא עוז בכיר ואלא כח אבו ואלא קמואל אבו אדם: 22. ואת - ואלא כסד ואלא חזו ואלא פלדס ואלא ידלף ואלא בתואל: 23. ובתואל בלף אלא רבקה תמנייה הדולי ולדית מלכה לנחור אבו אברהים: 24. ופילגשו - וסיריתו ואיסמה רומיה וולדית איצא היא אלא טבח ואלא גחם ואלא תחש ואלא מעכה:

כג

1. ויהי - וכאנו חיות שרה מייה וסבעה ועשרין סניה: 2. ותמות - ומאתית שרה פי קרית ארבע היא חברון פי ארץ כנען ואיגא אברהים לינווית לשרה וליבכי עליהא: 3. ויקם - וקם אברהים מן עלא קבאל מייתו וכלם אלא בנין חת קאיילא: 4. גר - גאריב וסאכין אנא מעכון עטו לי מילך קבר מעכון וארפון מאיית פי קידמי: 5. ויענו - וגוואבו בנין חת אלא אברהים קאיילא לו: 6. שמענו - סמע מננא סידי שאריף אלרב אנחא פי מביננא פי מכתאר קבורנא רפון אלא מאייתך רגול מננא אלא קברו לם ימנע מינאך מן תרפון מיתאך: 7. ויקם - וקם אברהים וסגר לקום אלארץ לבנין חת: 8. וידבר - וכלם מעהון קאיילא אנכאן רצא כסירכון ליארפון אלא מאיית מן קידמי סמעו מני ותוכלו לי פי עפרון בן צוחר: 9. ויתן - ויעטי לי אלא מגרית אלמטווייה אלדי לו אלדי פי סרף חקלות פי פיצה כמליה יעטיהא ליי פי מבינכון למילך אלקבר: 10. ועפרון גאליס פי וצט בנין חת וגווב עפרון אלחיתי אלא אברהים פי חצרות בנין חת לגמיע גאיין באב קרייתו קאיילא: 11. לא - לם סידי סמע מיני אלחקליה עטית לך ואלמגרה אלדי פי לך עטיטהא לחצרות בנין קומי עטיטהא לך רפון מאייתך: 12. וישתח - וסגר אברהים קידאם קום

חיי שרה

אלארץ: 13. וידבר - וכלם אלא עפרון פי חצרות קום אלארץ קאיילא פקט אנכאן אנחא יארית סמע ומננא מיני עטית פיצית אלחקליה כוד מיני וארפון אלא מאיית תם: 14. ויען - וגווב עפרון אלא אברהים קאיילא לו: 15. אדני - סידי סמע מיני ארץ ארבע מית חנית פיצה בני ובינך איש היא ואלא מאייתך רפון: 16. וישמע - וסימיע אברם אלא עפרון וזאן אברהים לעפרון אלא אלפיצה אלדי כלאם פי חצרות בנין חת ארבע מיאית חנית פיצה סליך לכיל תאגיה: 17. ויקם - ותבתית חקלית עפרון אלדי פיל מטווייה אלדי קידם ממרא אלחקליה ואלמגרה אלדי פי וגמיע אלסגר אלדי פיל חקליה אלדי פי גמיע תיכמו מסתור: 18. לאברהם - לאברהים לל מסתרה לחצרות בנין חת פי גמיע גאיין באב קרייתו: 19. ואחרי - ובעד דאליך רפון אברהים אלא שרה ווגתו אלא מגרית חקלית אלמטווייה עלא קידאם ממרא היא חברון פי ארץ כנען: 20. ויקם - ותבתית אלחקליה ואלמגרה אלדי פי לאברהים למילך אלקבר מן ענד בנין חת:

כד

1. ואברהם - ואברהים כתייאר איגא פיל איאם ואלה ברך אלא אברהים פיל גמיע: 2. ויאמר - וקאל אברהים אלא עברו כתייאר ביתו אלחאכים פי גמיע אלדי לו אגל הלוא ידך תחת זרכי: 3. ואשביעך - ואחלפך פי קול אלה אילאה אלסמא ואילאה אלארץ אלדי לם תאכוד אמרה לאבני מן בנאת אלכנעני אלדי אנא גאליס פי מבינו: 4. כי - אין אלא ארצי ואלא מוולדתי תמצי ותאכוד אמרה לאבני ליצחק: 5. ויאמר - וקאל אליה אלעבר בלכי לם תריד אלאמרדא ליתמיצי וראי אלא אלארץ האדי אנכאן תרגיע ארגיע אלא בנך אלא אלארץ אלדי ברגת מן תם:

- נרדמים וכן בפסוק 11. 11. נתתה - ב: עטיהא כנורס. 16. קבר לשדי - עובר לכל סחר.

כד

3. כי - בדבר זה, בעקבות תיא.

24. ואומה - תרגם בשם ערכי קרב בצליל, חסיד, ולא מצאתי תרגום בשם זה אלא בתרגום הסומרוני. ראה שדאחה 1989, עמ' 97. ב: ראומה.

כז

6. שמענו - ב: איקבל - קבל, וכן בפסוקים 8, 11, 13. אדני - ב: אחרי

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו - 2005